

YOUTH4N | Youth for Nature

A természeti kincsek megőrzését támogató,
környezettudatos szemléletet formáló program a
fiatalok számára | FMP-E/1901/1.1/040

Rendhagyó környezet- és természetismereti órák
diák és tanár csereprogram keretében
Activity 3

Koncepció és forgatókönyv

A tartalomból:

<i>A projektről</i>	2
<i>A környezettudatosság jelentősége</i>	3
<i>A szelektív hulladékgyűjtésről</i>	6
<i>Környezettudatos közlekedés és szabadidő eltöltés</i>	7
<i>Környezettudatos vásárlás</i>	8
<i>Csereprogram 1</i>	10
<i>Csereprogram 2</i>	11

Partnerséget építünk

A projekt az Európai Unió támogatásával és az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.

A pályázat

Szikszó Város Önkormányzata, a szlovákiai Felsővály Község Önkormányzata partnerségével sikeres pályázatot nyújtott be az INTERREG V-A SZLOVÁKIA-MAGYARORSZÁG EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM KISPROJEKT ALAP 2. pályázati felhívásra, melynek keretében támogatást nyert a „YOUTH4N - A természeti kincsek megőrzését támogató környezettudatos szemléletformáló program a fiatalok számára” elnevezésű, FMP-E/1901/1.1/040 azonosító számú projekt megvalósítására.

A projekt fő célja a természeti örökség megőrzése egészség- és környezettudatos szemléletfor-

máló programokon keresztül az érintett települések fiataljai és családjaik, nevelőik számára.

A célok elérése érdekében közös szakmai anyagok kidolgozása, szemléletformáló programok, egészség- és környezettudatos tematikájú rendezvények szervezése valósul meg a partnerek együttműködésével. Az alkalmazásra kerülő interaktív, innovatív oktatási módszerek segítik a fiatalok érdeklődésének felkeltését, a pozitív irányú szemléletváltást. A közös alkotóversenyek, csereprogramok, révén az önkormányzatok között széleskörű szakmai együttműködés alakul ki a környezeti oktatás

területén.

A projektben felújításra kerül a Karolai Oktatóközpont, amely gyönyörű természeti környezetet biztosít az eseményeknek. Az intézmény korábban Környezet-, Természetvédelmi és Ökológiai Oktató Központ, nagy hagyományokkal és tapasztalatokkal rendelkezik a környezeti nevelés terén, melyek megújítása is célja a projektnek.

A projekt céljai

A projekt specifikus célkitűzései:

Közös szemléletformáló programok, egészség- és környezettudatos tematikájú rendezvények szervezése a természeti örökség megőrzése érdekében elsődlegesen a fiatal korosztály számára—akik nem csak a jövő turistái, hanem jelen ökológiai lábnyomunk örökösei is. ;

Interaktív, innovatív oktatási módszerek alkalmazása annak érdekében, hogy a fiatalok ér-

deklődését felkeltsük a téma iránt, gondolkodásmódjukat pozitív irányba mozdítsuk—ennek érdekében olyan jeles szakmai szervezeteket vonunk be a programokba, mint a térség nemzeti parkjai, környezet- és természetvédelmi szervezetek;

Az önkormányzatok közötti szakmai együttműködés kialakítása a környezeti oktatás területén.

*Közös szemléletformálás,
egészség- és
környezettudatosságra
nevelés*

A környezettudatosság jelentősége

Az emberi társadalom először az 1960-as években szembesült a környezetre gyakorolt hatások negatív következményeivel, melyek gyakran visszafordíthatatlanok. A globális környezeti problémák, a nem megújuló energiaforrások kiapadásának veszélye, a környezetszennyezés, a túlnépesedés, a klímaváltozás korunk globális, legnagyobb kihívásai. Létrejöttük okai a helytelen emberi magatartásban keresendők, melyek elsősorban még fiatal korban befolyásolhatók a környezeti értékek hangsúlyozásával, a szemlélet-formálással, örökségünk és természeti kincseink megismertetésével. Az ismeretátadás és érzelmi meggyőzés a legfontosabb eszközök.—Ezért is gondoltuk kiemelten fontosnak a diákok, fiatalok bevonását a projekt szemléletformáló programjaiba.

A környezettudatos magatartás magába foglal minden olyan tevékenységet, viselkedésformát, amely a lehető legkisebb mértékben ártalmas a környezetre, vagy még hasznos is számára (*Nagy Sz. 2018. Vezetéstudomány*). E magatartásforma kialakításához a megfelelő ismeretekkel kell rendelkezni, melyekhez való hozzáállás befolyásolja majd a későbbiekben a viselkedést.

A környezettudatosság olyan cselekmények sorozata, amelyek a környezet, az élőhelyek, a sokféle védelmében vállalt tudatos felelősségvállalást tartják szem előtt. A környezettudatosság rendszeres tevékenység. A környezettudatos szemléletet és gondolkodásmódot ki kell alakítani és fenn kell tartani. A környezettudatosság fogalma együtt jár a fenntarthatóság fogalmával (*szabadlevegő.hu*). A környezettudatosság tehát az élettér, bioszféra, emberi környezet felé való tudatos, felelősségteljes viselkedést jelenti.

Az emberi egészség és jólét szorosan kapcsolódik a környezet állapotához. A jó minőségű természeti környezet alapvető szükségleteket biztosít: tiszta levegőt és vizet, termékeny földterületeket az élelmiszer-termeléshez, valamint energiát és nyersanyagokat a termeléshez. A zöld infrastruktúra az éghajlat szabályozására és az árvizek megelőzésére is szolgál. A zöld területekhez és vizekhez való hozzáférés fontos lehetőségeket kínál a kikapcsolódásra és hozzájárul a jóléthez is. Európában a légszennyezettség jelenti az egyik legnagyobb veszélyt az egészségre, ezért különösen fontos a környezetünk védelme. De legalább ugyanilyen veszélyes a klímaváltozás a hőhullámokkal és járványokkal, vagy a vegyi anyagok túlzott használata (*eea.europa.eu*).

A környezettudatosság lényege, hogy igyekszünk olyan életmódot folytatni, amely tekintettel van környezetünkre, óvja, védi a föld természeti kincseit. A környezettudatos életmód a hosszú távú gondolkodásról szól: úgy élek ma, hogy gyermekeim, unokáim számára biztosítsam a természeti

környezet fenntarthatóságát. Néhány egyszerű tipp, amivel bárki hozzájárulhat a környezet védelméhez:

- ✓ Tájékozódás és tudatosság—mennyi erőforrást használunk naponta, milyen módon vagyunk károsak a környezetünkre. Tudatos döntés kell ahhoz, hogy naponta mivel utazunk, mit vásárolunk, milyen technikával fűtünk vagy hűtünk.
 - ✓ Vezessünk kevesebbet, sétáljunk többet—nem csak a környezetet óvjuk, még egészséges is. Vagy válasszuk a kerékpárt, rollert, vagy épp a tömegközlekedést.
 - ✓ Vásároljunk helyit! - így több módon is hozzájárulhatunk a környezetvédelemhez: a szállításhoz kevesebb üzemanyagot kell felhasználni, kevesebb csomagolóanyagra van szükség, és a helyi termelőket támogatjuk vele.
 - ✓ Válasszunk energia- és víztakarékos háztartási gépeket! - A+ vagy A++ osztályú gépek drágábbak ugyan, de hosszú távon bőven megtérülnek.
 - ✓ Ültessünk fát! - oxigént termelnek, tisztítják a levegőt, megakadályozzák a talajeróziót, árnyékot adnak, lakhelyet biztosítanak a madaraknak, és még gyümölcs is teremhet rajtuk.
 - ✓ Takarékoskodjunk a vízzel! - az édesvíz a Föld legnagyobb kincse, ma több mint 1 milliárd ember él az egészséges ivóvízhez való hozzáférés lehetősége nélkül. A vízfogyasztást számos módon csökkenthetjük: fürdés helyett zuhanyozunk, fogmosás közben zárjuk el a csapot, javíttassuk meg, ha csöpög. Apró, de fontos dolgok ezek. (*hirmagazin.sulinet.hu*)
- 1974 óta tartják meg az ENSZ által létrehozott Környezetvédelmi Világnapot, mely a nyilvános tájékoztatás és figyelemfelhívás platformjává vált. Minden évben más, a környezetet és ennek védelmét középpontba helyező kérdéssel foglalkoznak.—Április 22-én ünnepeljük a Föld Napját, melyet 1970-ben kezdeményezett Denis Hayes amerikai egyetemista, s 1990-ben világmozgalommá vált. Hazánk az elsők között ekkor csatlakozott a mozgalomhoz.

[A környezettudatos szemléletmód formálására bemutatott témák közül válogatunk a következőkben:](#)

Az egészségtudatosság jelentősége

Az egészség kiindulása és egyben eredménye is a fenntartható fejlődésnek, sőt, a fenntarthatósági célok elérésének is egyik fontos eleme. Az ENSZ együtt is kezeli az egészséget a jóllétel. Ugyancsak az ENSZ állapította meg még 1972-ben, hogy az ember okozta károk, a víz, a levegő, a föld és az élőlények veszélyes mértékű szennyezése; a bioszféra ökológiai egyensúlyának jelentős és nemkívánatos megzavarása, az erőforrások megsemmisítése és kimerülése károsak az emberek fizikai, mentális és társadalmi egészségére. A WHO (World Health Organisation) szerint „Az egészség a teljes testi, lelki és társadalmi jólét állapota, és nem csupán a betegség vagy fogyatékosság hiánya”.

Egzségtudatosság alatt azt értjük, hogy az egyén hajlandó tenni valamit a saját egészsége érdekében. Az ilyen emberek tudatában vannak a saját jóllétüknek, és motiváltak arra, hogy életminőségüket fenntartsák vagy javítsák azzal, hogy egészséges magatartást folytatnak.

Az egészségtudatos magatartás

legfontosabb elemei a káros szenvedélyektől való mentesség, egészséges, mértékletes táplálkozás, rendszeres testmozgás, lelki egészségről való gondoskodás, nyugodt élet, stresszkerülés, egészséges szexualitás, szűrővizsgálatokon való rendszeres megjelenés, védőoltások, táplálék-kiegészítők, vitaminok fogyasztása, betegségek kezelése. (Mató-Juhász 2016 *Tavaszi szél Konferencia*)

Egyszerűen fogalmazva, az egészségtudatosság nem más, mint olyan hétköznapi döntések, mint pl. mit vásároljunk, édesség vagy gyümölcs legyen-e a desszert, szabad időnkben tét nézzünk vagy sétáljunk. Leghatékonyabban a gyerekeknél, fiataloknál lehet hatást gyakorolni kialakuló szokásaikra, életvitelükre, az egészséges életmód kialakítására, a mozgásra és helyes táplálkozásra. (Richter *Egészségváros*)

Az egészségtudatosság tehát az, amikor az egészségünket hosszú távon befolyásoló felelős és tudatos döntéseket hozunk, még akkor is, ha ez valamiről való lemondással is jár.

Harris és Guten (1979) modellje alapján az egészségtudatos magatartás 8 fő elemét különböztetjük meg:

1. tudatos táplálkozás
2. személyi higiéné
3. rendszeres egészségügyi (ön)ellenőrzés
4. szerrel való visszaélés elkerülése
5. kiegyensúlyozott lelki élet
6. pihenés higiéniaja
7. szűrővizsgálatok igénybe vétele
8. fizikai aktivitás

Plusz: megfelelő mennyiségű alvás és elegendő folyadék fogyasztás.

Az egészségtudatos magatartás lényegében tehát az egyén szemléletének, viselkedésének, tevékenységének összessége annak érdekében, hogy minél tovább és minél egészségesebb maradjon. Amennyiben pl. a táplálkozásunkat tekintjük, ez a tudatosság egyre inkább „trendi”-vé válik.

„szuperélelmiszer” = általában zöldségek, gyümölcsök, melyek tápanyag-összetételük révén több egészségügyi előnyt nyújtanak más élelmiszerekhez képest

Vigyázzunk a világra—érdekességek:

Ha összezsugorítanánk a világot arányosan 100 főre,

- 61 ázsiai lenne
- 13 afrikai
- 12 európai
- 8 észak-amerikai
- 5 dél-amerikai
- 1 óceániai

43 élne alap egészségügyi ellátás nélkül | 18-nak nem lenne egészséges ivóvíze | 14 nem tudna olvasni | 13 lenne alultáplált | 12-nek lenne számítógépe | 6 emberé lenne az összes vagyon 59%-a

3 embernek lenne internetcsatlakozása

1 ember (15-49 év között) HIV fertőzött lenne

A falu évi 16 ezer dollárt költene fegyverekre, és csupán 1400 dollárt segélyekre...

ÉRTÉKELD, AMID VAN!

Ha van hűtőd, ágyad, szekrényed és fedél a fejed fölött—akkor az összes ember 75 %-ánál gazdagabb vagy...

A 100-ból 18 ember 1 dollárból (vagy kevesebből) él meg naponta, 53-an pedig 2 dollárból él vagy kevesebből ...

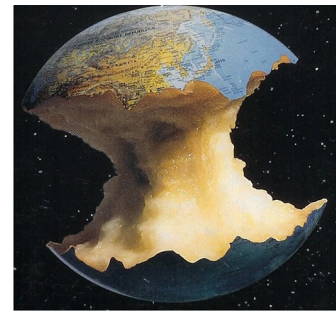
Fenntarthatóság

A „fenntarthatóság” kifejezést 1987-ben egy szakértői jelentésben használták először. Bár a kifejezés helyességén, értelmében azóta is sokan vitatkoznak, a céljával mindenki egyetért. A fenntarthatóság elve szerint a társadalmi-gazdasági fejlődést úgy kell megvalósítani, hogy az **ne veszélyeztesse az elkövetkező nemzedékek jövőjét, életfeltételeit**. A mai társadalmaknak úgy kell gazdálkodniuk a természeti erőforrásokkal, hogy az még hosszú ideig lehetővé tegye az emberiség boldogulását. A társadalmi és gazdasági fejlődés úgy történjen, hogy közben ne veszélyeztessük a környezet egyensúlyát, teherbíró képességét. Ehhez elengedhetetlenül szükséges a gazdasági, a társadalmi és az ökológiai szemlélet összehangolása. A fenntarthatóság alapját a hatékonyság, a tudás, az alkalmazkodás, az észszerű takarékoság, a környezeti adottságokkal való tudatos gazdálko-

dás kell hogy jelentse. (nkp.hu)

A **fenntartható fejlődés** olyan fejlődési folyamat, ill. szervezési elv, ami „kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy csökkentené a jövő generációk képességét, hogy kielégítsék a saját szükségleteiket”, ahogy az az Egyesült Nemzetek Szervezetének 1987-es Brundtland-jelentésben szerepelt. A fenntartható fejlődésnek fenn kell tartani a természetes rendszerek, források összességének azon képességeit, amelyeken a természet és a társadalom alapszik. A másik tényező, amit le kellene küzdenie, a környezet elhasználódása, de ezt úgy kell elérnie, hogy közben ne mondjon le sem a gazdasági fejlődés, sem a társadalmi egyenlőség és igazságosság igényeiről.

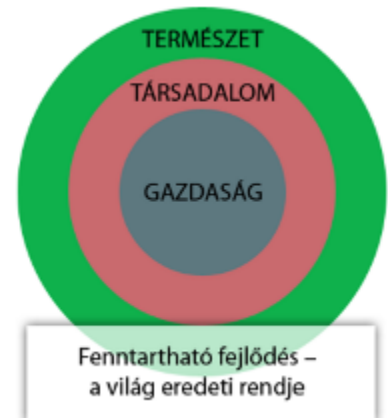
A fenntartható fejlődés egyik alapelve, hogy a környezet–társadalom–gazdaság hármasát komplexen, együtt kell kezelni. A fenntarthatóság fejlődést je-

Földünket már most túlfogyasztjuk

lent, és nem növekedést. A fejlődés minőségbeli javulást jelent, a növekedés mennyiségbeli bővülést.

A modern gondolkodás szerint a természeti környezet határozza meg a társadalom felépítését és működését, és a gazdaság ennek kell hogy megfeleljen. (eionet.kormany.hu)

Az ökológiai lábnyom

Ez a szám azt mutatja meg, hogy mekkora szárazföldi és vízi terület kell egy adott népesség igényeinek kielégítéséhez és hulladékainak elnyeléséhez (abszorbeálásához). Azt a területet jelenti tehát, ami károsodás nélkül meg tudja termelni az aktuális életvitelünkhöz szükséges javakat (élelem, energia stb.).

Ez alapján hazánk ökológiai lábnyoma 5,01 hektár/fő (összehasonlításként: Észak-Amerika: 11,77 hektár/fő; Afrika: 1,33 hektár/fő). Ez azt jelenti, hogy Magyarország jelenlegi fogyasztási szokásainak fenntartásához pontosan 1,94-szer nagyobb területre lenne szüksége, más szóval 1,94-szer túlhasználjuk a bolygónak ezt a részét.

Európa országai e mutató alapján mind az ökológiai fenntarthatatlan állapotban vannak.

A fenntarthatóság alapelvei:

- Amit a környezetbe bocsátunk, az nem haladhatja meg a környezet befogadó/feldolgozó képességét
- Amit a környezetből kitermelünk, az nem haladhatja meg a környezet újratermelő képességét
- A nem-megújuló erőforrások felhasználásának a mértéke nem haladhatja meg azt az ütemet, amilyen arányban helyettesíteni tudjuk őket megújuló erőforrásokkal.
- Plusz: generációk közötti szolidaritás, társadalmi igazságosság, helyi erőforrások használata, társadalmi részvétel és felelősségvállalás, a „szennyező fizet” elve

A szelektív hulladékgyűjtésről

A szelektív hulladékgyűjtés a hulladékok újrafeldolgozásához vezető első lépés. Azt jelenti, hogy a különböző anyagú hasznosítható hulladékokat külön gyűjtjük a már nem hasznosítható anyagoktól.

A környezetvédelem, a környezettudatos életmód a szelektív hulladékgyűjtéssel kezdődik, amiben a megfelelő helyre, tudatosan helyezzük a hulladékot. A megfelelően szelektíven gyűjtött hulladékból megfelelő technológia segítségével új termékek vagy termék-alapanyagok készülhetnek.

Ma leggyakrabban a házhoz jövő

rendszerrel (családi házas övezetekben) vagy szelektív gyűjtőszigetekkel (társasházias övezetek) találkozhatunk.

A KÉK kukákba helyezhető a papírhulladék, a SÁRGA kukába gyűjthető a műanyag alapú hulladék. A ZÖLD színű gyűjtőbe kerülnek a színes üvegek a FEHÉZ színűbe pedig a fehér üvegek—bár sok helyen az üvegeket így még nem válogatják szét. A fém hulladékokat a SZÜRKE színű kukába kell helyezni.

A HULLADÉKUDVAR a háztartásokban keletkező, elkülönítetten gyűjtött szilárdhulladék, vagy a veszélyes hulladék leadá-

A szelektíven gyűjtött hulladék újrahasznosítható és feldolgozható

sára szolgál, felügyelettel ellátott zárt átvevőhely, mely a lakosság számára térítésmentes.

Külön gyűjthető a használt sütőolaj és a szárazelem is, de pl. a gyógyszerárak gyűjtik a lejárt vagy fel nem használt gyógyszereket is.

Komposztálás

A háztartásokban keletkező hulladékok kb. 30 %-a kerti és konyhai zöldhulladék, melyek komposztálva értékes talajjavító komposztot képeznek. Gyűjtjük őket külön!

A gyorsabb lebomlás érdekében a nagyobb darabokat érdemes 5 cm-nél kisebb darabokra vágni. Rétegezzük ezeket megfelelő ládába, s 6-8 hetente keverjük

meg. Gondoskodjunk jó oxigénellátásról (pl. tegyünk faaprítéket a láda aljába), és megfelelő nedvességtartalomról. Használjunk minél többféle alapanyagot.

A friss, 4-6 hónapos komposzt gyorsan hat, csak a talaj felszínén használható. Az érett, 8-12 hónapos lassan hat, kiváló talajjavító hatással rendelkezik.

Komposztláda

Energia – pazarlás és takarékoság

Az utóbbi pár száz évben nem csak a népesség, hanem az energiafelhasználás is drámai mértékben emelkedett. Modern történelmünkben elsősorban az üvegházhatású fosszilis (79 %) és a kockázatos atomenergiát (15 %) használjuk. – Energia mindegyikéhez kell: a gyártáshoz, közlekedéshez, világításához, főzéshez, fűtéshez és hűtéshez, gyakorlatilag minden tevékenységhez. A fosszilis energiaforrások elégetéséből származó CO₂ kibocsátás az első számú felelős a globális klímakatasztrófáért, s a savas esők, szmog, tengeri olajszennyezések komoly környezeti károkat okoznak. S ezek egyszer elfogyanak, hiszen korlátozott mértékben és csak bizonyos helyeken vannak jelen a Földön.

Takarékoskodjunk az energiával

és használjunk megújuló energiaforrásokat!

Ezek: a szél, a nap, a víz, az újratermelődő növényi anyagok energiája (pl. energiaerdő) és a Föld hője. Mind természetes módon újratermelődnek, s nem olyan koncentráltak, mint a hagyományos energiaforrások.

Megújuló energiaforrás	Eszközök/ Megjelenési forma	Mire használható?
Nap	Napkollektor Napelem	Használati melegvizet, fűtés rásegítést adhat. Villamos energiát ad.
Szél	Áramtermelő szélturbina Vízűző szélkerék	Villamos energiát ad. Vizet lehet vele szivattyúzni.
Biomassza	Tűzifa Biogáz Bioüzemanyag	Fűtheték vele (cserépkályha, faelgázosító kazán). Hő- és villamos energia. A gépjárművet hajthatja.
Víz	Víz erőmű/Vízkerék	Mechanikai energiát adhat (pl. vízimalom), de jellemzően villamos energiát termelnek vele.
Geotermikus	Hőszivattyú	Fűtheték vele, de áramot is termelhetnek a geotermikus energiával.

www.jos.hu

Környezettudatos közlekedés és szabadidő eltöltés

A közlekedés az EU-ban a teljes végső energiafogyasztás egyharmadát teszi ki. Ennek az energiának a nagy része a kőolajból származik. Ez azt jelenti, hogy a közlekedés felelős az EU üvegházhatásúgáz-kibocsátásának nagy részéért, valamint jelentősen hozzájárul az éghajlatváltozáshoz. Míg a legtöbb más gazdasági ágazat, mint például a villamosenergia-termelés és az ipar 1990 óta csökkentette kibocsátását, a közlekedésből származó kibocsátás azonban nőtt: jelenleg az EU teljes üvegházhatásúgáz-kibocsátásának több mint egynegyedét teszi ki. Az autóknak, kisteherautóknak, teherautóknak és autóbuszoknak a közlekedésből származó teljes üvegházhatásúgáz-kibocsátás több mint 70 %-a köszönhető. A fennmaradó rész elsősorban a hajózásból és a légi közlekedésből származik. (eea.europa.eu)

A karbonlábnyom a termékek végső felhasználása által kelet-

kezett szén-dioxid kibocsátás. Azt mutatja meg, hogy egy ember életmódja, vagy egy termék életútja, esetleg egy vállalat vagy egy egész iparág termelése mennyi közvetett és közvetlen szén-dioxid kibocsátással, és így üvegházhatással terheli meg a környezetet.

A környezettudatos közlekedéshez elsősorban a nem motorizált módok (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés (busz, vonat, telekocsi) tartoznak, de az egyéni közlekedésben (motorkerékpár és autó) is lehetünk tudatosabbak és zöldebbek.

A kerékpár sok szempontból a legideálisabb közlekedési eszköz, hiszen nem okozunk vele környezetszennyezést, és testedzésnek is kiváló, élvezetes tevékenység.

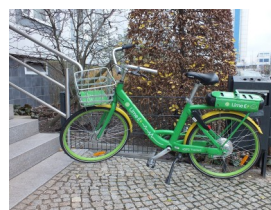
A szárazföldi tömegközlekedési eszközök közül a vonatot a legin-

TUDDAD ?

1 autó helyén 10 bicikli parkolhat, és 17 haladhat az úttesten? A kerékpáros infrastruktúra kiépítése akár 25 %-kal is csökkentheti a városi autóforgalmat!

kább környezetbarát. Kevesebb helyet foglal, mint az autópálya, s biztonságosabb is. Kevesebb energiát igényel, mivel a kereke gördülési ellenállása határolja a gumiabroncsnak. (jos.hu)

Gépkocsiból ma már többféle elektromos és hibrid hajtású jármű közül választhatunk.

Kerékpár és roller is használható közösségi közlekedésként

Környezettudatos vásárlás

A fogyasztóvédelem szerint az a tudatos vásárló, aki nem hagyja magát átverni. Aki tájékozódik az árakról, a minőségről, a kapcsolódó szolgáltatásokról, és tisztában van a jogaival.

A környezettudatos vásárlás azonban ennél sokkal több: etikailag és környezetileg is tudatosnak kell lennünk, azaz másokra is tekintettel vagyunk. Döntéseink az igazságosságot, a méltányosságot és az ökológiai felelősséget kell, hogy tükrözzék. Gondoljunk el a következőkön: Mi a valódi értelme és értéke annak a terméknek? Talán éppen a gyerekmunkát vagy más emberi szenvedést támogatunk egy távoli országban? Esetleg egy olyan céget, amely a génmanipulációban érdekelt; amely kozmetikai célokra is állatkísérletek folytat? A megvásárlása több hulladékot és szemetet termel, mint amennyi csekély élvezetet az elfogyasztása jelent? Vagy ellenkezőleg: olyan termékről van szó, amely

nemcsak egészséges, de az előállítás is környezetkímélő módon történt; és olyan vállalat gyártotta, amely felelős magatartásával tűnik ki?

A modern gazdaság a globalizáció révén behálózza az egész világot. Legalább két alapvető probléma említhető ezzel kapcsolatban. Az egyik az, hogy a messziről jött termékről keveset tudunk. Lehet, hogy a csokoládénkhöz a kakaót gyerekmunkaszolgák szüretelték. A másik alapvető probléma az, hogy a mai gazdaság ökológiailag nem fenntartható. Túl sok anyagot, energiát veszünk ki a környezetünkéből, és túl sok szennyezést, hulladékot engedünk bele vízbe. Mindeközben visszafordíthatatlan ökológiai károkat okozunk. Figyeljünk oda:

- ⇒ A sok felesleges csomagolóanyag rendkívül drága és környezet-terhelő, szennyező.
- ⇒ A távolról jött termékek mögött drága szállítási költség,

Vásárolj helyi termékeket!

- üzemanyag-szennyezés áll.
- ⇒ Tartós, ne pedig eldobható termékeket használj!
- ⇒ Etikus cégektől vásárolj!
- ⇒ Helyi termékek vásárlásával a helyi termelőket, a helyi gazdaságot támogatod!
- ⇒ Tartsd be a 12 pontot!

Forrás: tudatosvasarlo.hu

Kerüld el az impulzusvásárlást!

Miről is van szó?

Nem előre megfontolt vásárlás, általában kis értékű áruk esetében fordul elő. A vásárlóhelyen valamilyen külső hatás ér bennünket, pl. reklám, akció-tábla, melynek hatására akkor is megvesszük a terméket, ha eredetileg nem is akartuk. Az erre való ösztönzés ma elterjedt marketing eszköz.

Néhány trükk:

- ⇒ Nem szokványos elhelyezés, élményszerű bemutatás vagy gúliba pakolás
- ⇒ Árübemutató
- ⇒ Előtérbe helyezés
- ⇒ Akciós a termék
- ⇒ Várakozási pontokon kisebb értékű termékek
- ⇒ Zene, különleges illatok, hosszabb időtöltés

Készülj fel – írd bevásárlólistát!

Forrás: tudatosvasarlo.hu

A tudatos vásárlók 12 pontja

- 1 A pénzed szavazat – ne támogasd a kizsákmányolást, a gyerekmunkát, a szennyezést!
- 2 A kevesebb több – a mennyiség helyett a minőségre figyelj!
- 3 Írd listát – mire van szükséged; a nagy üzletek felesleges pénzköltésre csábítanak.
- 4 Helyben, helyit – vásárolj közvetlenül a gazdától, piacon vagy helyi kisboltban!
- 5 Mondj nemet a csomagolásra – vigyél szatyrot, válassz visszaváltható csomagolást!
- 6 Egyél klímabarát módon – egyél több zöldséget, kevesebb húst, iktass be végán napokat!
- 7 Lásd tisztán – ne dőlj be a túlfogyasztásra buzdító reklámoknak!
- 8 Olvasd el a címkét – keresd a fenntartható és etikus termékeket, csak a hiteles minősítésnek higgy!
- 9 Erőszakmentes jólét – válassz állatkínzás nélkül tesztelt termékeket!
- 10 Használd, amíg bírja – kerüld az eldobható dolgokat, ha valami elromlott, javítsd meg!
- 11 Nem mindegy – jelezd a cégeknek: fontos a fenntartható és etikus működés!
- 12 Közösen könnyebb – csatlakozz zöld közösségekhez!
Forrás: tudatosvasarlo.hu

A természetvédelem jelentősége

A környezettudatosság környezetünk, azaz a természet megismerésével, tiszteletével és védelmével kezdődik. Ezért is terveztünk a csereprogramba olyan elemeket, melyek mind Magyarországon, mind Szlovákiában védett területeken zajlanak majd.

A természetvédelem az élőlények, természetes életközösségek, élőhelyek, a természetes és természetközeli területek, valamint a természeti táj megőrzésére hivatott állami és társadalmi tevékenység megjelölésére szolgáló fogalom. A természetvédelem célja a bioszféra állapotának, működőképességének, biodiverzitásának (biológiai sokféleségének), valamint ezzel összefüggésben az élőhelyeknek és a természeti tájnak a megőrzése, károsodásainak megelőzése, mérséklése vagy elhárítása.

A természetvédelem éppen ezért nem azonos a környezetvédelem fogalmával, bár a két tevékenység között jelentős átfedés van. A természetvédelmi tevékenység középpontjában a bioszféra áll. A természetvédelmi tevékenység elsősorban a természeti területekre és vadon élő fajokra fókuszál. A környezetvédelmi tevékenység középpontjában az emberi társadalom érdekei (az emberi populáció környezete) áll. A környezetvédelmi tevékenység döntően más emberi tevékenységek káros hatásaira, tehát a mezőgazdaságra, iparra, közlekedésre, a településekre, fókuszál (pl. légszennyezés, szennyvizek, talajszennyezés).

A természetvédelem célja a természet élő értékeinek feltárása, szakszerű kezelése és megőrzése. A természetvédelem keretében óvni kell természeti értékeinket és biztosítani a fennmaradásukhoz szükséges feltételeket. A természet rendjét az ember az utolsó 100-150 évben jelentős mértékben megváltoztatta, ezért egyre világosabb, hogy a természet értékeinek megőrzése érdekében minden emberi tevékenységet csak a természet általános megkímélése mellett szabad végezni.

Számos országban jogszabályok biztosítják a természeti értékek védelmét. Általában több típusú védelem létezik, melyek leggyakoribb formái:

Nemzeti park

A nemzeti park az országra jellemző, viszonylag nagy kiterjedésű terület, ahol egy vagy több ökoszisztéma van jelen, és ezeket emberi tevékenység nem, vagy alig változtatja meg.

Tájvédelmi körzet

A tájvédelmi körzet az ország jellegzetes természeti, tájképi adottságokban gazdag nagyobb, általában összefüggő területe, tájrészlete, amelyet szépsége, kedvező tulajdonságai, jellegzetessége és történeti értékei miatt védetté nyilvánítottak.

Természetvédelmi terület

A természetvédelmi terület a természeti értékek megóvása és fenntartása céljából kijelölt és védetté nyilvánított kisebb, összefüggő terület. Ezen a területen többféle természeti érték is előfordulhat, például állattani és növényzeti értékek. Nagyságára vonatkozóan nincs előírás. A védett láp, szikes tó például természetvédelmi területnek minősül.

Természeti emlék

A természeti emlék valamely különlegesen jelentős egyedi természeti érték, képződmény és annak védelmét szolgáló terület. A védett forrás, víznyelő, kunhalom, földvár természeti emlékek minősül.

Az Aggteleki Nemzeti Park

A terület védelme már 1940-ben elkezdődött. Ez az első olyan nemzeti park, melyet kifejezetten a földtani értékek, a felszíni formák és a felszín alatti barlangvilág védelmére hoztak létre 1985-ben. Az egykori Gömör-Tornai Karszt területén, 20 ezer hektáron terül el.

1995-ben az UNESCO az Aggteleki és a Szlovák Karszt barlangjait **Világörökségi** rangra emelte. A karsztvidéken jelenleg több mint 1400 barlang ismert, ezek közül 280 nyílik a magyar állam területéről.

A nemzeti park legismertebb látnivalója az aggteleki Baradla-barlang, mely Közép-Európa leghosszabb barlangja, már az őskori ember is ismerte és lakta.

A Cseres-hegység Tájvédelmi Körzet

A Szlovákia déli részén található 167 km²-es terület a kialudt vulkánok földje. 1989-ben nyilvánították védetté. Geológiai skanzennek is nevezik. Vulkáni kúpokot, füstnyílásokat, lávafolyamokat láthatunk. A terület 60 %-a erdős. Az egykori bazaltvulkánokból általában oszlopos szerkezetű bazaltcsúcsok képződtek.

Eseménynaptár

• 2021. augusztus 4-5.

Csereprogram 1. Szlovák diákok, fiatalok érkeznek Magyarországra.

Programok az Aggteleki Nemzeti Park területén.

• 2021. augusztus 5-6.

Csereprogram 2. Magyar diákok, fiatalok utaznak Szlovákiába.

Programok Felsővályban és a Cseres-hegység Tájvédelmi Körzet területén.

2021 augusztus

H	K	SZE	Cs	P	Szo	V
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

CSEREPROGRAM 1 | AUGUSZTUS 4–5.

AUGUSZTUS 4. | szerda

- 8:45–9:00 Érkezés Jósvalfőre
- 9:00–10:00 Természet- és környezetvédelmi előadás az Aggteleki Nemzeti park Kúria Oktatóközpontjában | Cím: Jósvalfő, Táncsics u. 1.
- 10:00–11:00 Vízvizsgálat és kézműves foglalkozások csoportbontásban, az Oktatóközpontban
- 12:00–13:00 Ebéd Jósvalfőn, a Tengersizem Étteremben
- 13:00–15:00 Felszíni túra a Fürkész Tanösvényen | 3 km, 20 állomáshely | Szükséges felszerelés: túracipő, fejfedő, folyadék
- 15:00–16:00 Barlangtúra–Jósvalfői rövidtúra | Utána indulás a szálláshelyre | Szükséges felszerelés: túracipő, meleg pulóver (a barlangban 10-12 °C a hőmérséklet)
- 18:00 Vacsora a szálláshelyen

AUGUSZTUS 5. | csütörtök

- 7:30–8:30 Reggeli a szálláshelyen | Utána indulás busszal Bódvaszilásra
- 10:00–11:30 „Földünk globális problémái” c. kiállítás megtekintése, majd interaktív beszélgetés a láttokról, valamint a megelőzési és megoldási lehetőségekről. (Mit tehetünk mi?) | Határon innen és túl - a Bodrog folyó természeti értékei című természet és állatfotó kiállítás megtekintése (a képek magyar és szlovák nyelven feliratozva), majd interaktív beszélgetés a megyénk természeti kincseinkről. | Holocén Természetvédelmi Egyesület szervezésében | Helyszín: az Aggteleki Nemzeti Park kezelésében lévő Magtár Bemutatóhely
- 12:00–13:00 Ebéd Bódvaszilason
- 14:00–16:30 Az Aggteleki karszt természeti és geológiai interaktív állandó kiállításának megtekintése (A karszton található növények, állatok valamint természeti kincsek felfedezése) | Természetismereti és környezettudatos programok (előadások, kvízzjátékok, interaktív, a természeti kincsek megőrzését támogató, környezettudatos szemléletet formáló foglalkozás az Aggteleki Nemzeti park munkatársai segítségével) a Holocén Természetvédelmi Egyesület szervezésében | Helyszín: az Aggteleki Nemzeti Park kezelésében lévő Magtár Bemutatóhely
- 17:00 Indulás vissza Szlovákiába

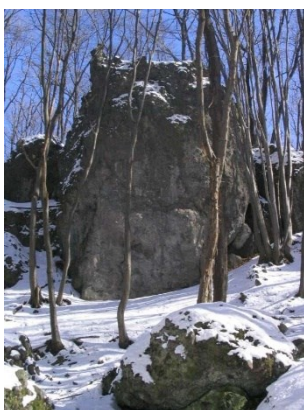
CSEREPROGRAM 2 | AUGUSZTUS 5–6.

AUGUSZTUS 5. | csütörtök

- 9:30–9:50 Érkezés Felsővályba, a Kalaš családi gazdaságba | Cím: Vysné Valice 181
A Cerová vrchovina (Cseres-hegység) Tájvédelmi Körzet Igazgatóságának előadása a Vályi-völgy természeti értékeiről (geológia, botanika, állattan)
- 10:00–14:00 Túra Dešov várába, Deravá skála („lyukas kő”, vulkanizmus példái) felkeresése - szükséges felszerelés: túracipő, fejfedő és sok folyadék (Rossz idő esetén látogatás a rimaszombati Gömör-Kishonti Múzeumban)
- 14:00–15:00 Ebéd a Kalaš családi gazdaságban
- 15:00–17:00 A Felsőválytól északra található volt szőlőültetvények meglátogatása (madarak és más állatok megfigyelése) - ugyanaz a túrafelszerelés szükséges!
Alternatív lehetőség: a 2019-es „év fája” megtekintése (lappföldi mogyoró)
- 18:00–19:00 Vacsora a Kalaš családi gazdaságban
- 19:00–20:00 A pásztorok ösvényein c. film (2012) megtekintése (gömöri hagyományokat mutat be, etnofilm kategóriában nagydíjat nyert)
https://vimeo.com/158820390?1&ref=fb-share&fbclid=IwAR33SQwob949eGx7LAdU8eC79I9oBy1C2a_KSvLVcBDt81-ruvJl3NMW-M

AUGUSZTUS 6. | péntek

- 8:00–9:00 Reggeli a Kalaš családi gazdaságban
- 9:00–9:30 A felsővályi református templom megtekintése | Utána indulás Rimaszombatba
- 10:30–12:00 Látogatás a GEMERPRODUKT VALICE OVD szövetkezetnél. A szövetkezetet és a termelést bemutatja a szövetkezet elnöke, Dr. Tóth Ferenc | Cím: Rimaszombat, Okružná 3771
- 12:00–13:00 Városnézés Rimaszombaton, idegenvezetővel (főtér és környéke)
- 13:30–14:15 Ebéd a Salaš pod Maginhradom hegyi konyhában | 980 51 Velké Teriakovce
- 14:30–15:30 A rimaszombati szennyvíztisztító telep megtekintése - a víztisztító működése, kapacitása, laboratóriumi vízvizsgálat: mi mindent lehet megtudni a szennyvíz elemzéséből, vízminőség, a tisztított víz felhasználása. Üzemelteti a Közép-Szlovákiai Vízügyi Társaság. A látogatás alatt tolmács biztosított. | Cím: Rimaszombat, Duklianských hrdinov 42
- 16:15–19:00 Číž (Csíz) fürdő meglátogatása - vízkóstolás az Európában is egyedülálló jódfürdőben | Cím: 980 43 Číž
- 19:00 Indulás vissza Szikszóra

Deskó-vár romjai

a „lyukas kő” (495 m)

A projektben részt vevő partnerek:

Vezető partner:
Szikszó Város Önkormányzata
3800 Szikszó, Kálvin tér 1.

Projektpartner:
Felsővály (Vysné Valice) Község
Önkormányzata
98252 hrsz. 244.

szikszo.hu
vysnevalice.sk

A részt vevő diákoknak, fiataloknak élményeket, kikapcsolódást, játszva tanulást, új ismereteket és új barátságokat—a kísérőknek tájékozódást és kapcsolatépítést—a szervezőknek kompetenciáik és kapcsolataik elmélyítését kívánjuk lehetővé tenni a vázolt témák és bemutatott programok révén.

Ha a fiatalok tapasztalataik alapján tudatos felnőttekké és felelős ökoturistákká válnak, s megtanulják megbecsülni történelmi és természeti kincseinket—a program sikeres volt.

Szikszó

Felsővály